

CUM ESTE DISIMULATĂ
ÎNCĂLCAREA UNITĂȚII
DE CEI CE VORBESC ÎNTR-UNA
DESPRE UNITATE

Publicat în mai 1914,
în revista „Prosvetzenie” nr. 5
Semnat: V. Ilin

Se traducește după textul
apărut în revistă

Problemele care stau în fața mișcării muncitorești actuale sînt, în multe privințe, deosebit de spinoase, mai ales pentru reprezentanții zilei de ieri (adică ai etapei istorice de curînd depășite) ai acestei mișcări. Printre ele figurează, în primul rînd, problema așa-zisului fracționism, aceea a sciziunii ș.a.m.d. Ne este dat destul de des să auzim rugămințile iritate, nervoase, aproape isterice, ale intelectualilor din mișcarea muncitorească de a nu mai atinge aceste probleme spinoase. Pentru cei care au trăit anii îndelungați ai luptei dintre diferitele curente din sînul marxismului, începînd, de pildă, din 1900—1901, este firesc ca multe din raționamentele în legătură cu aceste probleme spinoase să pară a fi niște repetări inutile.

Dar astăzi nu se mai găsesc prea mulți dintre aceia care au participat la lupta de 14 ani dintre marxiști (și cu atît mai puțin la aceea de 18—19 ani, dacă luăm în considerație primele simptome ale apariției „economismului”). Imensa majoritate a muncitorilor care se află azi în rîndurile marxiștilor nu-și amintesc de vechea luptă sau nu știu nimic despre ea. Pentru această imensă majoritate (cum arată, între altele, și ancheta întreprinsă de revista noastră ⁹⁰), asemenea probleme spinoase prezintă un interes deosebit. De aceea vrem să ne oprim asupra acestor probleme, care *par* a fi ridicate pentru prima oară (iar pentru tînăra generație de muncitori, ele sînt într-adevăr ridicate pentru prima oară) de „Borba”, „revista muncitorească nefracționistă” a lui Troțki.

I. DESPRE „Fracționism“

Troțki spune despre noua sa revistă că e „nefracționistă“. Acest calificativ ocupă primul loc în diversele anunțuri și este subliniat de el în toate felurile, atît în articolele redacționale din „Borba“, cît și în cele din lichidatorista „Severnaia Raboceaia Gazeta“, care a publicat, înainte de apariția revistei „Borba“, un articol al lui Troțki în legătură cu ea.

Ce este, așadar, acest „nefracționism“ ?

„Revista muncitorească“ a lui Troțki este o revistă a lui Troțki *pentru* muncitori, întrucît nu găsim, în tot cuprinsul ei, nici urmă de inițiativă muncitorească sau de legătură cu organizațiile muncitorești. Vrînd să fie mai pe înțelesul tuturor, Troțki explică cititorilor, în revista sa pentru muncitori, sensul unor cuvinte ca „teritoriu“, „factor“ etc.

Foarte bine. Dar atunci de ce să nu li se explice și sensul cuvîntului „nefracționism“ ? Să fie oare acesta *mai* pe înțelesul tuturor decît cuvintele teritoriu și factor ?

Nicidecum. Dar nu despre asta e vorba aici. Ceea ce interesează aici e că, cu ajutorul etichetei „nefracționism“, cei mai răi reprezentanți ai celor mai rele rămășițe ale fracționismului *induc în eroare* tînăra generație muncitorească. De aceea e cazul să ne oprim și să lămurim această chestiune.

Fracționismul este principala trăsătură caracteristică a partidului social-democrat dintr-o anumită perioadă istorică. Din care anume ? Din cea cuprinsă între anii 1903 și 1911.

Pentru a explica cît mai clar în ce a constat esența fracționismului, trebuie să ne amintim de condițiile concrete, cel puțin de cele din anii 1906—1907. Partidul era atunci unit, nu exista sciziune, însă exista fracționism, adică existau *în realitate două* fracțiuni în sînul partidului unic, care erau de fapt două organizații aparte. Organizațiile muncitorești de la bază erau unite, dar în orice chestiune serioasă cele două fracțiuni elaborau două tactici ; între susținătorii acestor tactici aveau loc controverse în cadrul organizațiilor muncitorești unice (bunăoară, în

1906, cu prilejul discutării lozincii : un guvern exponent al Dumei — sau al cadetilor —, sau cu prilejul alegerilor pentru Congresul de la Londra din 1907), și chestiunea era tranșată prin votul *majorității* : una dintre fracțiuni s-a văzut învinsă la Congresul unic de la Stockholm (din 1906), iar cealaltă la Congresul unic de la Londra (din 1907) ⁹¹.

Acestea sînt fapte îndeobște cunoscute din istoria marxismului organizat din Rusia.

E de ajuns să ne amintim de aceste fapte îndeobște cunoscute, pentru a ne da seama de neadevărul flagrant pe care-l răspîndește Troțki.

Din 1912, deci de mai bine de doi ani, *nu mai există* în Rusia fracționism printre marxistii organizați, nu mai au loc dispute pe tema tacticii în organizațiile *unice*, și nici la conferințele și congresele *unice*. Există o ruptură *completă* între partid și lichidatori, întrucît partidul a declarat în mod formal, în ianuarie 1912, că lichidatorii *nu* fac parte din rîndurile lui. Troțki, nu rareori, referindu-se la această situație, o califică drept „sciziune”. Despre această denumire vom vorbi separat ceva mai încolo. Dar un fapt este incontestabil, și anume : cuvîntul „fracționism” *nu corespunde adevărului*.

Acest cuvînt, după cum am mai spus, nu face decît să repete în mod necritic, nerațional, absurd *cele ce erau juste ieri*, adică într-o perioadă care e azi depășită. Și cînd Troțki ne vorbește de „haosul luptei fracționiste” (vezi nr. 1, p. 5, 6 și multe altele), devine imediat limpede *care* trecut, de mult perimat, ne vorbește prin glasul lui.

Să ne referim la actuala stare de lucruri privită din punctul de vedere al unor tineri muncitori ruși, ca aceia care reprezintă în momentul de față $\frac{9}{10}$ din marxistii organizați din Rusia. Ei văd în fața lor *trei* manifestări de masă ale diferitelor concepții sau curente din mișcarea muncitorească : „pravdiștii”, grupați în jurul unui ziar cu un tiraj de 40 000 de exemplare, „lichidatorii” și *narodnicii* de stînga, în jurul unor ziare cu un tiraj de 15 000 și — respectiv — 10 000 de exemplare. Cifrele diferitelor tiraje indică cititorului caracterul *de masă* al unei propagande sau al alteia.

Se pune întrebarea : ce legătură are asta cu „haosul“ ? Se știe că lui Troțki îi plac vorbele sonore și deșarte, însă ceea ce numește el „haos“ nu este *numai* o vorbă deșartă, ci este *totodată* și o transplantare (sau, mai exact, o zadarnică încercare de transplantare) pe terenul rus din perioada actuală a unor raporturi existente *în străinătate* în perioada *de ieri*. Iată care e fondul chestiunii.

În lupta pe care o duc marxiștii împotriva narodnicilor nu există nici un „haos“. Acest adevăr, sperăm, *nici* Troțki nu se va încumeta să-l conteste. Lupta pe care o duc marxiștii împotriva narodnicilor durează de mai bine de 30 de ani, adică chiar din momentul apariției marxismului. Cauza acestei lupte stă în divergența fundamentală dintre interesele și punctele de vedere a două clase diferite, proletariatul și țărănimea. Dacă există undeva „haos“, apoi el există numai în capetele unor oameni ciudați care nu înțeleg acest lucru.

Ce mai rămîne din toate acestea ? „Haosul“ luptei duse de marxiști împotriva lichidatorilor ? Acesta este, iarăși, un neadevăr, fiindcă nu poate fi denumită haos lupta împotriva unui *curent* pe care întregul partid l-a calificat și l-a condamnat ca atare încă din 1908. Și orice om căruia nu-i este indiferentă istoria marxismului din Rusia știe că lichidatorismul este foarte strîns, indisolubil legat — chiar și în ce privește compoziția conducătorilor și aderenților lui — de „menșevism“ (1903—1908) și de „economism“ (1894—1903). Prin urmare, avem de-a face și în acest caz cu o istorie de aproape douăzeci de ani. A considera că istoria propriului tău partid reprezintă un „haos“ înseamnă a da dovadă de o condamabilă paupertate mintală.

Dar, dacă priviți actuala situație *din punctul de vedere* al Parisului sau al Vienei, totul se schimbă dintr-o dată. *În afară* de „pravdiști“ și de „lichidatori“, mai există *cel puțin cinci* „fracțiuni“ *ruse*, adică grupuri izolate care vor să se considere ca făcînd parte din unul și același partid social-democrat : grupul Troțki, două grupuri „Vpered“, „bolșevicii-partiiți“ și „menșevicii-partiiți“⁹². La Paris și la Viena (iau ca exemplu două centre deosebit

de mari), lucrul acesta este foarte bine cunoscut de toți marxiștii.

În această privință, Troțki, într-un anumit sens, are dreptate: iată într-adevăr fracționism, iată într-adevăr haos!

„Fracționism“, adică unitate numai cu numele (*în vorbe* toată lumea face parte dintr-un singur partid), și în realitate fără mișcare (în realitate toate grupurile sînt de sine stătătoare, toate duc tratative și încheie acorduri între ele ca niște puteri suverane).

„Haos“, adică (1) lipsa unor date obiective, susceptibile de verificare, asupra legăturilor pe care le au aceste fracțiuni cu mișcarea muncitorească din Rusia și (2) lipsa materialului necesar pentru a aprecia adevărata fizionomie ideologică și politică a acestor fracțiuni. Luați, de exemplu, o perioadă de doi ani întregi, 1912 și 1913. Precum se știe, aceștia au fost ani de învioreare și de avînt ai mișcării muncitorești, cînd orice curent sau tendință care părea să aibă cît de cît un caracter *de masă* (și în politică numai ceea ce are un caracter de masă este luat în considerare) *nu putea să nu exercite o influență asupra alegerilor pentru Duma a IV-a, asupra mișcării greviste, asupra ziarelor legale, asupra sindicatelor, asupra campaniei pentru asigurări sociale etc.* Or, nici una dintre aceste cinci fracțiuni din străinătate, nici măcar una dintre ele, în toată această perioadă de doi ani, nu s-a manifestat prin absolut nimic remarcabil *în vreuna* din menționatele acțiuni ale mișcării muncitorești de masă din Rusia!

Acesta este un fapt pe care îl poate lesne verifica oricine.

Și acest fapt dovedește că noi am avut dreptate cînd am spus că Troțki este reprezentantul „celor mai rele rămășițe ale fracționismului“.

Nefracționist în vorbe, Troțki este, pentru toți aceia care cunosc cît de cît mișcarea muncitorească din Rusia, un reprezentant notoriu al „fracțiunii lui Troțki“; aici avem de-a face cu fracționism, fiindcă aici există ambele lui indicii esențiale: (1) o recunoaștere a unității numai cu numele și (2) o izolare în grupuri ca un fapt real. Aici avem de-a face cu o rămășiță a fracționismului,

fiindcă ne este imposibil să găsim elemente cât de cât serioase în sensul unor legături cu mișcarea muncitorească de masă din Rusia.

În sfârșit, avem de-a face aici cu cea mai rea speță de fracționism, întrucât aici *nu există* nici un fel de precizie ideologică și politică. Nu se poate contesta existența unei asemenea precizii nici pravdiștilor (pînă și un adversar al nostru atît de hotărît ca L. Martov recunoaște că în rîndurile noastre domnesc „coeziunea și disciplina“, bazate pe hotărîrile oficiale, cunoscute de toți, în toate problemele), și nici lichidatorilor (aceștia, sau cel puțin cei mai de seamă dintre ei, au o fizionomie foarte precisă, și anume liberală, iar nu marxistă).

Nu putem contesta existența unei oarecare precizii la o parte din fracțiunile care, asemenea fracțiunii lui Troțki, nu au o existență reală decît dacă sînt privite numai din punct de vedere al Vienei și al Parisului, și nicidecum din punct de vedere rusesc. Sînt bine precizate, bunăoară, teoriile *machiste* ale grupului machist „Vpered“; este bine precizată fizionomia „menșevicilor-partiiți“, care resping cu hotărîre aceste teorii și apără marxismul, dar în același timp condamnă din punct de vedere teoretic pe lichidatori.

La Troțki însă domnește o totală imprecizie ideologică și politică, fiindcă brevetul lui de „nefracționist“ nu înseamnă (după cum vom vedea îndată, mai amănunțit) decît un brevet care-i dă deplina libertate de a zbură de la o fracțiune la alta și înapoi.

În concluzie :

1) Troțki nu explică și nici nu înțelege semnificația istorică a divergențelor *ideologice* dintre curente și fracțiunile din sînul marxismului, deși aceste divergențe umplu întreaga istorie, de două decenii, a social-democrației și privesc problemele fundamentale ale epocii noastre (după cum vom arăta mai departe);

2) Troțki n-a înțeles principalele trăsături caracteristice ale *fracționismului* : recunoașterea unității doar cu numele și, în fond, o stare de fărîmițare ;

3) sub stindardul „nefracționismului“, Troțki apără una dintre fracțiunile din străinătate care se distinge prin

lipsa ei de principii și care nu are nici o bază în mișcarea muncitorească din Rusia.

Nu tot ce strălucește e aur. Frazeologia lui Troțki este deosebit de sclipitoare și de sonoră, dar ea e lipsită de orice conținut.

II. DESPRE SCIZIUNE

„Dacă la voi, pravdiștii, nu există fracționism, adică recunoașterea unității doar cu numele și în același timp o stare de fărâmițare în fapt, în schimb — ni se va obiecta — există la voi ceva și mai rău, și anume scizionism“. Așa vorbește Troțki, care, nefiind în stare să se gândească la ceea ce spune și să facă o legătură între frazele sale, ba vociferează împotriva fracționismului, ba susține în gura mare că „sciziunea înregistrează mereu succese care echivalează cu o sinucidere“ (nr. 1, p. 6).

Această afirmație nu poate avea decît un singur sens, și anume că „pravdiștii înregistrează mereu succese“ (acesta este un fapt obiectiv, controlabil, pe care-l putem stabili printr-o studiere a mișcării muncitorești de masă din Rusia, fie și numai a celei din anii 1912—1913), dar eu, Troțki, îi condamn pe pravdiști (1) ca pe niște scizioniști și (2) ca pe niște sinucigași politici.

Să lămurim despre ce e vorba.

Înainte de toate, ținem să-i mulțumim lui Troțki: nu de mult (din august 1912 și pînă în februarie 1914) el l-a urmat pe F. Dan, care, precum se știe, amenința și îndemna și pe alții „să lichideze“ antilichidatorismul. Troțki nu amenință acum „să nimicească“ orientarea noastră (și partidul nostru — nu te supăra, cetățene Troțki, dar acesta e adevărul!), ci procește numai că ea merge spre sinucidere.

Asta e o expresie cu mult mai delicată, nu? Aproape „nefracționistă“, nu-i așa?

Dar să lăsăm gluma (deși ea este singurul mijloc de a da un răspuns mai delicat la insuportabila frazeologie a lui Troțki).

Ceea ce a spus el despre „sinucidere“ este pur și simplu o vorbă goală, lipsită de orice conținut, este pur și simplu „troțkism“.

Cele spuse despre scizionism sînt însă o gravă acuzație politică. Această acuzație care ni se aduce nouă este repetată, în mii de feluri, atît de lichidatori, cît și de toate grupurile mai sus enumerate, care din punct de vedere al Parisului și al Vienei au o existență neîndoielnică.

Și ei repetă cu toții această gravă acuzație politică cu o ușurință uimitoare. Uitați-vă la Troțki. El a recunoscut că „sciziunea înregistrează (citește : pravdiștii înregistrează) mereu succese, ceea ce echivalează cu o sinucidere“. Și tot el adaugă :

„Numeroși muncitori înaintați, ajungînd într-o stare de completă dezorientare politică, devin adeseori ei înșiși agenți activi ai sciziunii“ (nr. 1, p. 6).

Pot fi oare găsite exemple de atitudine mai neserioasă, față de problema în discuție, decît aceea pe care o vădesc aceste cuvinte ?

Ne acuzați de scizionism, în timp ce pe arena mișcării muncitorești din Rusia nu vedem în fața noastră decît lichidatorism. Înseamnă deci că voi considerați greșită atitudinea noastră față de lichidatorism ? Într-adevăr, toate grupurile din străinătate enumerate de noi mai sus, oricît de mult s-ar deosebi unul de altul, sînt unanime tocmai în a afirma că atitudinea noastră față de lichidatorism este greșită, „scizionistă“. Acesta este totodată și un element de asemănare (și de esențială apropiere politică) între lichidatori și toate aceste grupuri.

Dacă atitudinea noastră față de lichidatorism este teoretic, principial greșită, atunci Troțki ar fi trebuit să spună fără ocol acest lucru, să declare *precis* și să arate fără nici un echivoc unde vede el această greșală. Dar el evită de ani de zile să facă acest lucru atît de important.

Dacă atitudinea noastră față de lichidatorism este dezmințită de practică, de experiența mișcării, atunci trebuie analizată această experiență, lucru pe care Troțki, iarăși, nu-l face. „Numeroși muncitori înaintați — recunoaște el

— devin *agenți activi* ai sciziunii“ (citește : agenți activi ai liniei, ai tacticii, ai sistemului, ai organizației pravdiste).

Prin ce se explică apariția acestui trist fenomen — care, după cum recunoaște Troțki, e confirmat de experiență — că muncitorii *înaintați*, *numeroși* muncitori, spune el, sînt adepți ai „Pravdei“ ?

Prin „completa dezorientare politică“ a acestor muncitori *înaintați*, răspunde Troțki.

Această explicație, nu-i vorbă, este extrem de măgulitoare pentru Troțki, pentru toate cele cinci fracțiuni din străinătate și pentru lichidatori. Troțki manifestă o deosebită plăcere să-și ia „aere de cunoscător în materie“ și, în fraze emfaticе și sonore, să dea fenomenelor istorice explicații măgulitoare pentru el. Dacă „numeroși muncitori *înaintați*“ devin „agenți activi“ ai liniei politice și de partid, care e în dezacord cu linia lui Troțki, el fără nici o ezitare rezolvă imediat și de-a dreptul problema : acești muncitori *înaintați* se găsesc „într-o stare de completă dezorientare politică“, pe cînd el, Troțki, se înțelege, e „într-o stare“ de fermitate politică, e capabil să urmeze o linie clară și justă !... Și același Troțki, bătîndu-se cu pumnii în piept, tună și fulgeră împotriva fracționismului, a spiritului de cerc, a încercării intelectualilor de a-și impune voința lor muncitorilor !...

Într-adevăr, citind asemenea lucruri, fără să vrei te întrebă dacă glasurile astea nu pornesc cumva dintr-o casă de nebuni.

Încă din 1908 partidul nostru a pus în fața „muncitorilor *înaintați*“ problema lichidatorismului și a condamnării lui, iar problema „sciziunii“ dintre partid și un grup de lichidatori bine precizat (și anume grupul „Nașa Zarea“), adică problema imposibilității de a construi altfel partidul decît *fără* acest grup și mergînd împotriva lui, a fost pusă în ianuarie 1912, adică cu mai bine de doi ani în urmă. Muncitorii *înaintați*, în covîrșitoarea lor majoritate, s-au pronunțat tocmai *pentru* sprijinirea „liniei din ianuarie“ (1912). Însuși Troțki recunoaște acest fapt atunci cînd vorbește de „succese“ și de „numeroși muncitori *înaintați*“.

Și el încearcă să iasă din încurcătură gratificându-i pur și simplu pe acești muncitori înaintați cu *epitetele* de „scizionişti“ și „dezorientați din punct de vedere politic“ !

Oricine nu și-a pierdut mințile va trage din toate aceste fapte o altă concluzie. Acolo unde *majoritatea* muncitorilor conștienți și-au unit strâns rîndurile în jurul unor hotărîri juste și precise, acolo există *unitate* de păreri și de acțiune, acolo există spiritul de partid și partidul însuși.

Acolo unde am văzut lichidatori „scoși din posturile lor“ de către muncitori, sau o jumătate de duzină de grupuri din străinătate, care timp de doi ani n-au dovedit *prin nimic* legăturile lor cu mișcarea muncitorească de masă din Rusia, acolo domnesc într-adevăr dezorientarea și *scizionismul*. Încercînd acum să-i convingă pe muncitori să nu aducă la îndeplinire hotărîrile luate de „întregul“ pe care-l recunosc marxiștii pravdiști, Troțki încearcă să dezorganizeze mișcarea și să provoace o sciziune.

Acestea sînt niște încercări neputincioase, dar trebuie totuși să-i demascăm pe acești conducători, peste măsură de înfumurați, ai grupulețelor de intelectuali, care, cău-tînd să provoace sciziune, îi acuză pe alții de scizionism și care, după ce timp de doi ani și mai bine au fost *complet înfrînți* de către „muncitorii înaintați“, își bat joc, cu o nemaipomenită nerușinare, de hotărîrile și de voința acestor muncitori înaintați, spunînd despre ei că sînt niște „dezorientați din punct de vedere politic“. Iată niște procedee într-adevăr demne de un Nozdrev * sau de un Iuduška Golovliov **.

Și, în calitatea noastră de publiciști, ca răspuns la protestele, mereu repetate, împotriva sciziunii, nu vom înceta să repetăm date *exacte*, care nu sînt și nu pot fi dezmințite. În Duma a II-a, 47⁰/_o din deputații curiei muncitorești erau bolșevici, în a III-a — 50⁰/_o, iar în a IV-a — 67⁰/_o.

Iată unde se află majoritatea „muncitorilor înaintați“, iată unde este partidul, iată unde se manifestă unitatea de păreri și de acțiune a majorității muncitorilor conștienți.

* — personaj din poemul „Suflete moarte“ de Gogol. — *Nota trad.*

** — erou al romanului „Domnii Golovliov“ de Saltikov-Șcedrin. — *Nota trad.*

Lichidatorii (vezi Bulkin, L. M., în „Nașa Zarea“ nr. 3) ne obiectează că recurgem la argumente care se referă la curiile stolîpiniste. Aceasta este o obiecție absurdă și de rea-credință. Germanii își măsoară succesele după rezultatele obținute în alegerile care au loc în baza legii electorale a lui Bismarck, potrivit căreia femeile n-au drept de vot. Numai niște smintiți ar putea să le reproșeze marxștilor germani că își măsoară succesele după rezultatele obținute în condițiile aplicării *actualei* legi electorale, ale cărei restricții reacționare ei nu le aprobă cîtuși de puțin.

Tot așa și noi, fără să apărăm curiile sau sistemul curiilor, ne-am măsurat succesele după rezultatele obținute în condițiile aplicării *actualei* legi electorale. Curii au existat în cadrul tuturor celor trei Dume (II, III, IV); dar în *sînul* uneia și aceleiași curii muncitorești, în *sînul* social-democrației, s-a produs o *totală* deplasare împotriva lichidatorilor. Cine nu vrea să se înșele pe sine însuși și nu vrea să înșele nici pe alții trebuie să recunoască ca pe un fapt obiectiv victoria *unității muncitorești obținută prin lupta împotriva* lichidatorilor.

O altă obiecție, nu mai puțin „inteligentă“: „pentru cutare sau cutare bolșevic au votat (sau au participat la alegeri) și menșevicii și lichidatorii“. Foarte bine! Dar nu se poate spune același lucru și despre cei 53% de deputați *nebolșevici* din Duma a II-a, despre cei 50% din Duma a III-a și cei 33% din Duma a IV-a?

Dacă în locul datelor cu privire la deputați am putea avea pe cele ce se referă la delegați sau la împuterniciții muncitorilor etc., le-am fi folosit cu plăcere. Dar asemenea date mai amănunțite *nu există*, și, prin urmare, cei ce aduc asemenea „obiecții“ nu fac decît să arunce praf în ochii cititorilor.

Dar datele cu privire la grupurile muncitorești care sprijineau zările de diferite tendințe? În decurs de doi ani (1912 și 1913), 2 801 grupuri au fost pentru „Pravda“, iar 750 pentru „Luci“*. Aceste cifre le poate verifica oricine, și nimeni n-a încercat să le dezmință.

* Pînă la 1 aprilie 1914, calculele provizorii indică 4 000 de grupuri pentru „Pravda“ (începînd de la 1 ianuarie 1912) și 1 000 pentru lichidatori împreună cu toți aliații lor.

Unde este, în acest caz, *unitatea de acțiune și de voință a majorității* „muncitorilor înaintați” și unde este *nesocotirea* voinței majorității ?

„Nefracționismul” lui Troțki nu este altceva decât scizionism în sensul celei mai nerușinate încălcări a voinței exprimate de majoritatea muncitorilor.

III. DESPRE DESTĂMAREA BLOCULUI DIN AUGUST

Dar mai există încă un mijloc, și chiar foarte important, de a verifica temeinicia și veracitatea acuzațiilor de scizionism pe care ni le aduce Troțki.

Considerați că tocmai „leniniștii” sînt scizioniști ? Fie. Să presupunem că aveți dreptate.

Dar, dacă aveți dreptate, de ce n-au dovedit toate celelalte grupuri și fracțiuni posibilitatea unei uniri cu lichidatorii, înfăptuită *fără* „leniniști” și *împotriva* „scizioniștilor” ?... Dacă noi sîntem scizioniști, atunci de ce nu v-ați unit voi, unificatorii, cu lichidatorii ? Ați fi arătat astfel *prin fapte* muncitorilor posibilitatea unității și avantajele ei !...

Să facem o recapitulare cronologică.

În ianuarie 1912, „scizioniștii” „leniniști” declară că ei reprezintă partidul, *fără* lichidatori și *împotriva* lor.

În martie 1912, împotriva acestor „scizioniști” *se unesc*, în foile lor volante din Rusia și în coloanele ziarului social-democrat german „Vorwärts”, *toate* grupurile și „fracțiunile” : lichidatorii, troțkiștii, vperedistii, „bolșevicii-partiiți”, „menșevicii-partiiți”. Cu toții laolaltă, în mod unanim, în deplină înțelegere și într-un singur glas, ei ne acuză ca pe niște „uzurpatori” și „mistificatori” și ne gratifică cu alte epitețe nu mai puțin gingașe și măgulitoare.

Foarte bine, domnilor ! Dar n-ar fi fost mai ușor pentru voi să vă uniți *împotriva* „uzurpatorilor”, și să dați astfel „muncitorilor înaintați” un exemplu de *unitate* ? Dacă muncitorii înaintați ar fi văzut, pe de o parte, că există o unitate a tuturor împotriva uzurpatorilor, o unitate

între lichidatori și nelichidatori, iar pe de altă parte i-ar fi văzut *numai* pe „uzurpatori“, pe „scizioniști“ etc., nu i-ar fi sprijinit ei pe cei dintâi ??

Dacă aceste divergențe au fost doar născocite sau exagerate etc. de către „leniniști“, și dacă în realitate *este posibilă* unitatea între lichidatori, plehanoviști, vperedišti, troțkiști etc., atunci de ce n-ați dovedit voi acest lucru, în decursul celor doi ani, prin exemplul *vostru* ?

În august 1912 a fost convocată conferința „unificatorilor“. Și imediat a început să se producă *destrămarea* : plehanoviștii au refuzat în mod categoric să vină la conferință, vperedištii au venit, dar după aceea s-au retras, protestând împotriva acestei încercări și demascând caracterul ei fictiv.

„S-au unit“ lichidatorii, letonii, troțkiștii (Troțki și Semkovski), caucazienii și grupul celor șapte deputați menșevici. Dar s-au unit ei oare ? Noi am declarat încă de atunci că nu s-au unit, că totul nu-i decît o disimulare a lichidatorismului. Și am fost noi dezmințiți de evenimente ?

La exact un an și jumătate după aceea, în februarie 1914, se constată :

1) Că grupul celor șapte se descompune : din el pleacă Burianov.

2) Că în noul grup „al celor șase“, care a rămas, Ciheidze și Tuleakov sau un altul nu pot să ajungă la o înțelegere în privința răspunsului ce urmează să fie dat lui Plehanov. Ei publică o declarație în care arată că-i vor răspunde, *dar nu-i pot răspunde*.

3) Că Troțki, care de fapt dispăruse de mai multe luni din redacția ziarului „Luci“, *se desprinde* de acest ziar și-și scoate „propria“ lui revistă : „Borba“. Specificînd că această revistă este „nefracționistă“, Troțki afirmă limpede (limpede pentru toți aceia care cunosc cît de cît chestiunea) că „Nașa Zarea“ și „Luci“ *s-au dovedit a fi*, după părerea lui, niște ziare „fracționiste“, adică niște proaste unificatoare.

Dacă d-ta, stimabile Troțki, ești un unificator, dacă susții că este posibilă unirea cu lichidatorii, dacă te situezi

împreună cu ei pe poziția „ideilor fundamentale formulate în august 1912“ („Borba“ nr. 1, p. 6, „Din partea redacției“), de ce *nu* ai ajuns *d-ta* la o unitate cu lichidatorii în cadrul redacțiilor ziarelor „Nașa Zarea“ și „Luci“ ?

Cînd „Severnaia Raboceaia Gazeta“ a publicat, încă înainte de apariția revistei lui Troțki, o notiță malițioasă în legătură cu fizionomia încă „neclară“ a revistei și cu faptul că „în cercurile marxiste s-a vorbit destul de mult“ de ea, „Puti Pravdî“ (nr. 37) * a trebuit, firește, să demaște acest neadevăr : „în cercurile marxiste s-a vorbit“ de o notiță secretă a lui Troțki *împotriva* luciștilor ; fizionomia lui Troțki și separarea lui de Blocul din august au devenit astfel cît se poate de „clare“.

4) An, cunoscutul conducător al lichidatorilor caucazieni, care a luat atitudine împotriva lui L. Sedov (și care a primit pentru asta o săpuneală publică din partea lui F. Dan & Co.), și-a făcut acum apariția în „Borba“. Rămîne însă „neclar“ dacă caucazienii vor să meargă acum cu Troțki sau cu Dan.

5) Marxiștii letoni, singurii care, fără putință de tăgadă, formau o organizație în „Blocul din august“, au părăsit *în mod formal* acest bloc și, într-o rezoluție adoptată la ultimul lor congres (1914), au declarat că

„încercarea făcută de împăciunitoriști de a se uni cu orice preț cu lichidatorii (Conferința din august 1912) s-a dovedit zadarnică, și uniștii au căzut ei înșiși în dependență ideologică și politică de lichidatori“.

Iată ce a declarat, după o experiență de un an și jumătate, o organizație care s-a situat ea însăși pe o poziție *neutră*, nevrînd să intre în legătură *cu nici unul* dintre cele două centre. De aceea această rezoluție a unor oameni *neutri* trebuie să prezinte și mai multă greutate pentru Troțki !

Cred că ajunge.

Cei care ne-au acuzat de scizionism, care ne-au învinuit că nu vrem sau nu știm să ne acomodăm cu lichidatorii

* Vezi volumul de față, p. 1—4. — Nota red.

n-au reușit *nici ei* să se acomodeze. Blocul din august s-a dovedit a fi o ficțiune și s-a destrămat.

Ascunzînd cititorilor săi această destrămare, Troțki îi înșală.

Experiența făcută de adversarii noștri a dovedit că noi avem dreptate, a dovedit că o activitate desfășurată în comun cu lichidatorii este imposibilă.

IV. SFATURILE DATE DE UN ÎMPĂCIUITORIST „GRUPULUI CELOR ȘAPTE“

Articolul redacțional din nr. 1 al revistei „Borba“ : „Sciziunea fracțiunii din Dumă“ conține cîteva sfaturi date de un împăciuitorist grupului celor șapte deputați din Duma de stat care au alunecat spre lichidatorism (sau care înclină spre lichidatorism). Miezul acestor sfaturi îl constituie următoarea frază :

„trebuie să ne adresăm în primul rînd grupului celor șase ori de cîte ori este nevoie să ajungem la o înțelegere cu celelalte fracțiuni“ (p. 29).

Iată un sfat cuminte și care, pe cît se pare, constituie una din cauzele dezacordului dintre Troțki și lichidatorii de la „Luci“. Încă de la începutul luptei dintre cele două fracțiuni din Dumă, adică din momentul cînd a fost adoptată rezoluția consfătuirii din vară (1913), pravdiștii au susținut tocmai acest punct de vedere. Frațiunea muncitorească social-democrată rusă, chiar și după sciziune, a făcut de nenumărate ori declarația, apărută în *presă*, că se menține mai departe pe această poziție, în ciuda refuzurilor repetate ale „grupului celor șapte“.

Încă de la început, adică din momentul în care a fost adoptată rezoluția consfătuirii din vară, am fost și sîntem de părere că sînt de dorit și posibile *acorduri* cu privire la activitatea din Dumă : dacă au fost încheiate în repetate rînduri asemenea acorduri cu democrații țărani mic-burghezi (trudovicii), cu atît mai mult, se înțelege, sînt posibile și necesare asemenea acorduri cu politicienii mic-burghezi, liberali din mișcarea muncitorească.

Nu trebuie să exagerăm divergențele ; trebuie să privim realitatea în față : membrii „grupului celor șapte“ sînt niște oameni care înclină spre lichidatorism, care ieri îl urmau fără rezerve pe Dan, iar astăzi își aruncă privirile pline de melancolie de la Dan la Troțki, și invers. Lichidatorii sînt un grup de legalişti care s-au desprins din partid și care duc o politică muncitorească liberală. Și cum ei sînt împotriva unei „mișcări ilegale“, nici vorbă nu poate fi de vreo unitate cu acest grup în chestiunile care privesc organizarea partidului și mișcarea muncitorească. Cine gîndește altfel se înșală amarnic, fiindcă nu ține seamă de profundele schimbări care s-au produs de la 1908 încoace.

Dar, în unele chestiuni, *acordurile* cu acest grup din afara partidului sau din preajma lui sînt, desigur, admisibile : *e de datoria noastră* să stăruim într-una pe lîngă acest grup, ca și pe lîngă trudovici, pentru a-l determina să aleagă între politica muncitorească (pravdistă) și cea liberală. În chestiunea luptei pentru libertatea presei, de pildă, la lichidatori s-au manifestat în mod vădit unele ezitări între modul liberal de a pune problema, care nu admite existența unei prese ilegale sau o trece cu vederea, și politica contrară, muncitorească.

În cadrul politicii din *Dumă*, unde nu sînt puse chiar problemele cele mai importante, care *depășesc cadrul acestei instituții*, acordurile cu cei șapte deputați ai muncitorilor care duc o politică liberală sînt posibile și de dorit. În această privință, Troțki a trecut *de pe* poziția lichidatorilor *pe* aceea a consfătuirii din vară a partidului (1913).

Nu trebuie însă să uităm că, din punctul de vedere al grupului din afara partidului, cuvîntul „acord“ are un sens cu totul diferit de acela pe care i-l conferă în mod obișnuit membrii de partid. Pentru cei fără partid, încheierea unui „acord“ în *Dumă* nu înseamnă altceva decît „*elaborarea* unei rezoluții sau linii tactice“. Pentru membrii de partid, un asemenea acord înseamnă o încercare de *a atrage* și pe alții pe calea înfăptuirii liniei partidului.

Trudovicii, bunăoară, n-au un partid. Prin încheierea unui acord, ei înțeleg „elaborarea“, ca să zicem așa, „liberă“ a unei linii, azi cu cadeții, iar mâine cu social-democrații. Noi însă prin încheierea unui acord cu trudovicii înțelegem cu totul altceva: la noi există hotărâri de partid în toate problemele importante de tactică, și nu ne vom abate niciodată de la aplicarea lor; a încheia un acord cu trudovicii înseamnă a-i *atrage* de partea noastră, a-i *convinge* că avem dreptate, a *nu renunța* la acțiuni comune împotriva sutelor negre și a liberalilor.

În ce măsură a uitat Troțki (căci nu degeaba s-a aflat el atîta timp printre lichidatori!) această deosebire elementară dintre punctul de vedere al partidului și punctul de vedere al celor fără partid în ce privește încheierea unor acorduri, ne-o arată următorul raționament al lui:

„Este necesar ca niște împuțerniciți ai Internaționalei să organizeze o ședință comună a celor două părți ale reprezentanței noastre parlamentare scindate și să vadă, împreună cu ele, ce le unește și ce le desparte... Se va putea elabora astfel o rezoluție detaliată, cu privire la tactică, care să formuleze bazele tacticii parlamentare...“ (nr. 1, p. 29—30).

Iată un exemplu caracteristic și cît se poate de tipic pentru modul lichidatorist de a pune problema! Revista lui Troțki uită cu totul de partid, și, într-adevăr, face să te gîndești la un asemenea lucru de nimic?

Cînd în Europa (lui Troțki îi place tam-nisam să vorbească de europenism) diferite partide încheie un acord sau se unesc între ele, de obicei lucrurile se petrec în felul următor: reprezentanții lor se adună laolaltă și lămuresc, înainte de toate, chestiunile care-i despart (tocmai ceea ce a fost pus de Internațională pe ordinea de zi pentru Rușia, avînd grijă să nu fie inclusă în rezoluție afirmația nesăbuită, făcută de Kautsky, că „vechiul partid nu mai există“⁹³). Lămurind punctele care-i despart, reprezentanții indică *ce hotărîri* (rezoluții, condiții etc.) în problemele de tactică, organizare etc. *trebuie să fie prezentate la congresele celor două partide*. În caz că ei reușesc să formuleze un proiect de hotărîri unice, congresele

decid dacă ele pot fi adoptate ; în caz că se fac propuneri *diferite*, ele urmează, de asemenea, să fie discutate, în ultimă instanță, de congresele ambelor partide.

Lichidatorilor și lui Troțki le sînt „simpatice“ numai modelele *europene* de oportunist, iar nu și modelele *euro-pene* de partinitate.

Deputații din Dumă urmează să elaboreze o „rezoluție detaliată cu privire la tactică“ !! „Muncitorii înaintați“ din Rusia, de care nu degeaba este Troțki atît de nemulțumit, pot vedea limpede, din acest exemplu, pînă unde merge, la Viena și la Paris, ridicola proiectomanie a grupulețelor din străinătate, care l-au convins pînă și pe Kautsky că în Rusia „nu există partid“. Dar, dacă ele reușesc uneori să-i înșele în această privință pe străini, apoi „muncitorii înaintați“ din Rusia (cu riscul de a-i provoca noi nemulțumiri teribilului Troțki) le vor rîde în nas acestor proiectomani.

„Rezoluțiile detaliate cu privire la tactică — le vor spune ei — sînt întocmite la noi de către congresele și conferințele partidului (nu știm cum se procedează la voi, cei fără partid), ca, de pildă, în anii 1907, 1908, 1910, 1912 și 1913. Pe străinii necunoscători, ca și pe rușii uituci, îi vom informa cu plăcere asupra hotărîrilor noastre de partid și, totodată, îi vom ruga, cu și mai multă plăcere, pe reprezentanții «grupului celor șapte» sau pe cei din «Blocul din august», sau pe cei din «levița», sau pe cine vreți, să ne informeze în legătură cu rezoluțiile adoptate de congresele sau conferințele lor și să pună în discuție la viitorul lor congres problema precisă a atitudinii lor față de rezoluțiile noastre sau față de rezoluția adoptată de Congresul neutru al letonilor din 1914 etc.“

Iată ce le vor spune diverșilor proiectomani „muncitorii înaintați“ din Rusia, iată ce *au și spus*, de pildă, în presa marxistă marxiștii organizați din Petersburg. Ține Troțki numai-decît să ignoreze aceste condiții care au fost puse în mod public lichidatorilor ? Cu atît mai rău pentru el. Noi însă avem datoria să-i prevenim pe cititorii noștri, arătîndu-le cît de ridicole sînt proiectele de „unificare“

(în genul „unificării“ din august?), care nu vor să țină seama de voința majorității muncitorilor conștienți din Rusia.

V. CONCEPȚIILE LICHIDATORISTE ALE LUI TROȚKI

În noua sa revistă, Troțki a căutat să ne vorbească cât mai puțin cu puțință despre esența concepțiilor sale. „Puti Pravdi“ (nr. 37) a și făcut constatarea că el n-a suflat nici o vorbă în legătură cu mișcarea ilegală sau cu lozincă luptei pentru un partid legal etc. * Acesta e, de altfel, motivul pentru care noi vorbim de *cel mai rău* fracționism atunci când ne referim la cazul acesta, în care se urmărește constituirea unei organizații aparte, *fără* nici o fizionomie politică-ideologică.

Dar, dacă Troțki n-a vrut să-și expună în mod deschis concepțiile sale, o serie întreagă de pasaje din revista lui ne arată ce idei promovează el pe ascuns, în secret.

Chiar în primul articol redacțional din primul număr citim :

„Social-democrația noastră de dinainte de revoluție numai prin ideile ei, prin țelurile ei reprezenta un partid *muncitoresc*. În realitate însă, ea era o organizație de intelectuali marxști, care antrena după sine clasa muncitoare, care tocmai se deștepta“ (5).

Iată un vechi și cunoscut cîntec liberal și lichidatorist, care în realitate servește drept preludiv la *negarea* necesității partidului. Acest cîntec pornește de la o denaturare a faptelor istorice. Încă în cursul grevelor din anii 1895—1896 a luat naștere o mișcare muncitorească *de masă*, care era legată — din punct de vedere ideologic și organizatoric — de social-democrație. Și în aceste greve, în munca de agitație economică și neeconomică „*au antrenat* intelectualii *după ei* clasa muncitoare“ !!?

Dar să luăm datele exacte cu privire la crimele contra siguranței statului pe anii 1901—1903 și să le comparăm cu cele din perioada anterioară :

* Vezi volumul de față, p. 1—4. — *Nota red.*

Participanții la mișcarea de eliberare (care au fost deferiți justiției pentru crime contra siguranței statului) se repartizează procentual după profesiunile lor în felul următor :

Perioadele	Agricultură	Industrie și comerț	Profesiuni libere, elevi și studenți	Ocupații neprecise și fără ocupație
1884—1890	7,1	15,1	53,3	19,9
1901—1903	9,0	46,1	28,7	8,0

După cum se vede, în deceniul al 9-lea, când în Rusia *nu* exista încă un partid social-democrat, când mișcarea avea un caracter „narodnic”, predominau intelectualii : ei reprezentau mai mult de jumătate din numărul participanților.

Acest tablou arată cu totul schimbat în anii 1901—1903, când exista deja un partid social-democrat, iar vechea „Iskră” își desfășura activitatea ei. Intelectualii reprezintă de data asta doar o *minoritate* printre cei ce iau parte la mișcarea de eliberare, în timp ce *muncitorii* („industrie și comerț”) sînt cu mult mai numeroși decît intelectualii, iar muncitorii și țărani alcătuiesc laolaltă mai mult de jumătate din numărul total.

Tocmai în lupta dintre curente existente în sînul marxismului s-a afirmat *aripa* mic-burgheză intelectuală a social-democrației, începînd cu „economismul” (1895—1903) și continuînd cu „menșevismul” (1903—1908) și cu „lichidatorismul” (1908—1914). Troțki repetă calomniile scornite de lichidatori pe seama partidului și, totodată, se teme să se atingă de istoria celor două decenii de luptă dintre curente din sînul partidului.

Itată și un alt exemplu :

„Din punct de vedere al atitudinii ei față de parlamentarism, social-democrația rusă a trecut și ea prin aceleași trei stadii... (ca și cea din alte țări)... la început «boicotism»..., apoi o recunoaștere în principiu a tacticii parlamentare, dar... (un admirabil «dar», același «dar» pe care Șcedrin îl traduce prin fraza : urechile nu cresc mai sus de frunte : nu, nu cresc !)... în scopuri pur agitatorice... și, în sfîrșit, aducerea revendicărilor imediate... la tribuna Dumei...” (nr. 1, p. 34).

Avem de-a face și de data asta cu o denaturare lichidatoristă a istoriei. Deosebirea dintre stadiul al doilea și

al treilea este născocită aici cu scopul de a lua pe ascuns apărarea reformismului și a oportunistului. Boicotismul, ca stadiu al „atitudinii social-democrației față de parlamentarism“, n-a existat *nici* în Europa (acolo a existat și a rămas anarhismul), *nici* în Rusia, unde boicotarea Dumei lui Bulîghin, de pildă, n-a avut drept obiect *decît* o anumită instituție, n-a fost pusă *niciodată* în legătură cu „parlamentarismul“ și a fost provocată de lupta specifică dintre liberalism și marxism pentru continuarea asalutului. Despre modul cum această luptă s-a răsfrînt asupra luptei dintre cele două curente din sînul marxismului, Troțki nu suflă nici o vorbă !

Dacă ții să invoci istoria, trebuie să explici problemele concrete și rădăcinile de clasă ale diferitelor curente ; cine vrea să studieze în chip marxist lupta care s-a dat între diferite clase și între diferite curente în legătură cu participarea la activitatea Dumei lui Bulîghin va putea să descopere rădăcinile politicii muncitorești liberale. Troțki însă „invocă“ istoria pentru *a ocoli* problemele concrete și *a născoci* o justificare sau un simulacru de justificare pentru oportuniștii actuali !

„...De fapt — scrie el —, toate curentele folosesc aceleași metode de luptă și de organizare“. — „Zarva care se face în legătură cu existența unui pericol liberal în mișcarea noastră muncitorească reprezintă pur și simplu o grosolană caricatură sectară a realității“ (nr. 1, p. 5 și 35).

Aici se ia într-un mod foarte clar și pe un ton deosebit de iritat apărarea lichidatorilor. Noi însă ne vom permite să ne referim la un singur fapt, de dată mai recentă, întrucît Troțki nu face *decît* să înșire o întreagă frazeologie, în timp ce noi am vrea ca muncitorii să mediteze singuri asupra acestui fapt.

Fapt este că „Severnaia Raboceaia Gazeta“, în numărul său din 13 martie, a scris :

„In loc să se stăruie asupra sarcinii precise, concrete, care stă în fața clasei muncitoare, de a constrînge Duma să respingă proiectul de lege (a presei), se emite formula, atît de vagă a luptei pentru «lozincile neciuntite» și în același

timp se face reclamă presei ilegale, ceea ce poate face doar să slăbească lupta dusă de muncitori pentru presa lor legală.

Iată o apărare documentată, clară și precisă a politicii lichidatoriste și totodată o critică a celei pravdiste. Și se va mai găsi vreun om, cât de cât cultivat, care să spună că ambele curente folosesc, în această privință, „aceleași metode de luptă și de organizare”? Se va găsi oare un om cât de cât cultivat care să spună că lichidatorii *nu* practică în acest caz o politică muncitorească *liberală* și că în acest caz pericolul liberal în mișcarea muncitorească este o pură invenție?

Tocmai de aceea evită Troțki faptele și indicațiile concrete: pentru că ele infirmă în mod necruțător toate exclamațiile lui furibunde și toată frazeologia lui bombastică. Firește, e foarte ușor să-ți iei o anumită poză și să spui: „grosolană caricatură sectară”. De asemenea, nu este greu să adaugi unele expresii și mai tari, și mai emfatice despre „eliberarea de fracționismul conservator”.

Dar nu sînt oare prea ieftine aceste mijloace? Și nu cumva această armă este luată din arsenalul unei perioade în care Troțki apărea în fața liceenilor într-o postură din cele mai strălucite?

„Muncitorii înaintați”, care îi provoacă atîta supărare lui Troțki, vor cere totuși să li se spună clar și deschis: aprobați „metoda de luptă și de organizare” — atît de precis formulată în aprecierea dată în cele de mai sus — a unei campanii politice concrete? Da sau nu? Dacă da, înseamnă că avem de-a face cu o politică muncitorească liberală, cu o trădare a marxismului și a partidului, și a vorbi de „pace” sau de „unitate” cu o asemenea politică, cu grupurile care promovează o asemenea politică înseamnă a te înșela pe tine și a înșela și pe alții.

Dacă nu, atunci spuneți-o deschis. Fiindcă cu frazeologia n-ai să-l impresionezi, să-l satisfaci sau să-l intimidezi pe muncitorul de astăzi.

În treacăt fie spus, politica preconizată de lichidatori în citatul reprodus de noi mai sus este o politică stupidă chiar cînd e privită din punct de vedere liberal, căci

adoptarea legii de către Dumă depinde de „zemții-octombriști“ de tipul lui Bennigsen, care în cadrul comisiei și-au dat cărțile pe față.

*
* *
*

Celor ce fac parte de mai multă vreme din mișcarea marxistă din Rusia le este bine cunoscută figura lui Troțki, așa că pentru dînșii nu e nevoie să mai vorbim de ea. Pentru tînăra generație de muncitori însă, această figură este încă necunoscută, așa că trebuie să vorbim de ea fiindcă este o figură tipică pentru toate cele cinci grupulețe din străinătate, care de fapt șovăie și ele între lichidatori și partid.

Pe vremea vechii „Iskre“ (1901—1903), celor ce șovăiau și fugeau de la „ekonomiști“ la „iskriști“ și înapoi li se dădea porecla de „transfugii de la Tușino“ (așa erau numiți, în vremurile de restriște din vechea Rusie, ostașii care treceau dintr-o tabără într-alta).

Atunci cînd vorbim de lichidatorism, avem în vedere un anumit curent ideologic, care s-a dezvoltat în decurs de ani de zile, care în cele două decenii de istorie a marxismului și-a înfipt adînc rădăcinile în „menșevism“ și în „economism“ și care e legat de politica și ideologia unei anumite clase, și anume a burgheziei liberale.

„Transfugii de la Tușino“ declară că ei se situează mai presus de fracțiuni, și aceasta pentru simplul motiv că ei își „împrumută“ ideile lor azi de la o fracțiune, mâine de la alta. Troțki era un „iskrist“ fervent în anii 1901—1903, încît Reazanov a spus despre el că la Congresul din 1903 a jucat rolul de „bîtă a lui Lenin“. La sfîrșitul anului 1903, Troțki devine un menșevic fervent, adică o șterge de la iskriști și se duce la „ekonomiști“; el declară că „între «Iskra» veche și cea nouă este o prăpastie“. În 1904—1905, el pleacă de la menșevici și adoptă o poziție șovăitoare: ba colaborează cu Martînov („economist“), ba proclamă lozinca absurdă, stîngistă a „revoluției permanente“. În 1906—1907, el se apropie de bolșevici, iar în primăvara anului 1907 se declară solidar cu Rosa Luxemburg.

În perioada de destrămare, după îndelungi șovăieli „nefracționiste“, el cotește din nou spre dreapta și în august 1912 face bloc cu lichidatorii. Acum îi părăsește din nou, dar nu face *în fond* altceva decît să repete ideile lor.

Aceste tipuri sînt caracteristice, ca epave ale unor alcătuiți și formații istorice de ieri, cînd în Rusia mișcarea muncitorească de masă era încă în stare de somnolență și orice grupuleț putea să se prezinte „în toată voia“ ca un curent, ca un grup, ca o fracțiune, într-un cuvînt ca o „putere“, care tratează chestiunea unificării cu celelalte.

Tînăra generație de muncitori trebuie să știe bine cu cine are de-a face atunci cînd în fața ei se prezintă, cu pretenții de necrezut, niște oameni care nu vor să țină de loc seama *nici* de hotărîrile partidului, hotărîri care încă din 1908 au definit și stabilit atitudinea ce trebuie adoptată față de lichidatorism, *nici* de experiența actuală mișcării muncitorești din Rusia, care a făurit într-adevăr *unitatea* majorității pe baza unei depline recunoașteri a hotărîrilor sus-menționate.

89 „*Le peuple*” — cotidian, organul central al Partidului muncitoresc belgian; apare din 1885 la Bruxelles; în prezent este organ de presă al Partidului socialist belgian. — 191.

90 Este vorba de „*Prosveșcenie*” — revistă teoretică lunară a bolșevicilor; a apărut legal la Petersburg din decembrie 1911 și pînă în iunie 1914. Tirajul ei se ridica la 5 000 de exemplare.

A fost fondată din inițiativa lui V. I. Lenin, în locul revistei bolșevice „*Misl*”, care apărea mai înainte la Moscova și care fusese interzisă de guvernul țarist. A avut drept colaboratori pe A. I. Ulianova-Elizarova, N. K. Krupskaia, V. M. Molotov, M. S. Olminski, M. A. Saveliev, I. V. Stalin și V. V. Vorovski. Conducerea rubricii literare a fost încredințată lui A. M. Gorki, care la îndemnul lui Lenin a acceptat. Lenin, care în acea perioadă locuia la Paris, iar apoi la Cracovia și Poronino, îndruma activitatea revistei; redacta articole, întreținea corespondență regulată cu membrii colegiului redacțional. În această revistă au fost publicate: „Trei izvoare și trei părți constitutive ale marxismului”, „Note critice în problema națională”, „Despre dreptul națiunilor la autodeterminare”, „Cum este disimulată încălcarea unității de cei ce vorbesc într-una despre unitate” și alte lucrări ale lui Lenin.

Revista îi demasca pe oportuniști — lichidatori, otzoviști, troțkiști —, precum și pe naționaliștii burgezi, lumina calea clasei muncitoare în condițiile noului avînt revoluționar, populariza lozincile bolșevice în campania electorală pentru Duma a IV-a de stat; totodată lua atitudine împotriva revizionismului și centrismului din partidele Internaționalei a II-a. Ea a jucat un rol important în educarea marxistă internaționalistă a muncitorilor înaintași din Rusia.

În ajunul primului război mondial, revista „*Prosveșcenie*” a fost interzisă de guvernul țarist. Ea și-a reluat apariția în toamna anului 1917, însă a apărut doar un singur număr (dublu), în care au fost publicate lucrările lui Lenin: „Vor păstra oare bolșevicii puterea de stat?” și „Cu privire la revizuirea programului partidului”. — 197.

91 *Congresul de la Stockholm* — Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R., a avut loc între 10 și 25 aprilie (23 aprilie și 8 mai) 1906. La acest congres au participat 112 delegați cu vot deliberativ, care reprezentau 57 de organizații locale ale P.M.S.D.R., și 22 de delegați cu vot consultativ.

Printre delegații bolșevici se aflau: V. I. Lenin, M. V. Frunze, E. M. Iaroslavski, M. I. Kalinin, N. K. Krupskaia, A. V. Lunacearski, F. A. Sergheev (Artem), I. I. Skvorțov-Stepanov, I. V. Stalin, S. G. Șaumian, K. E. Vorosișilov și V. V. Vorovski.

La acest congres, majoritatea numerică o aveau menșevicii. Aceasta se explică prin faptul că numeroase organizații de partid bolșevice, care au condus acțiunile armate ale maselor, fuseseră zdrobite și nu au putut trimite delegați. Menșevicii însă, avînd

organizațiile cele mai puternice din punct de vedere numeric în regiunile neindustriale ale țării, unde nu s-au desfășurat acțiuni revoluționare de masă, au avut posibilitatea să trimită un număr mai mare de delegați.

Congresul a discutat următoarele probleme: 1) Revizuirea programului agrar; 2) Aprecierea momentului actual și sarcinile de clasă ale proletariatului; 3) Atitudinea față de Duma de stat; 4) Insurecția armată; 5) Acțiunile de partizani; 6) Unificarea cu partidele social-democrate naționale și 7) Statutul partidului.

În jurul tuturor problemelor s-a dat o luptă înverșunată între bolșevici și menșevici. Lenin a prezentat rapoarte și a rostit cuvântări cu privire la problema agrară, la momentul actual și sarcinile de clasă ale proletariatului, la atitudinea față de Duma de stat, la insurecția armată și la alte probleme; el a făcut parte din comisia de elaborare a proiectului de statut al P.M.S.D.R. Precumpănirea numerică a menșevicilor a determinat caracterul hotărârilor adoptate de congres. După o luptă îndârjită, el a aprobat rezoluția menșevică cu privire la Duma de stat și pe cea cu privire la insurecția armată și a adoptat programul agrar menșevic. În problema atitudinii față de partidele burgheze, congresul s-a mulțumit să aprobe rezoluția Congresului internațional de la Amsterdam. El a adoptat, fără a pune în discuție, o rezoluție de compromis cu privire la sindicate și o rezoluție cu privire la atitudinea față de mișcarea țărănească.

Totodată, răspunzând dorinței exprimate de majoritatea membrilor de partid, congresul a adoptat formularea dată de Lenin primului paragraf din statut, renunțând astfel la formularea oportunistă a lui Martov. Pentru prima oară a fost inclusă în statut formularea bolșevică cu privire la centralismul democratic.

Din Comitetul Central ales de congres făceau parte 3 bolșevici și 7 menșevici. În redacția Organului Central — ziarul „Soșial-Demokrat” — au intrat numai menșevici.

Lupta care s-a dat în cadrul congresului a arătat maselor de partid care este conținutul divergențelor principale dintre bolșevici și menșevici și cât de profunde sînt aceste divergențe. O analiză a lucrărilor congresului a fost făcută în broșura „Raport asupra Congresului de unificare al P.M.S.D.R. (Scrisoare către muncitorii din Petersburg)” (vezi Opere complete, vol. 13, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 1—65).

La *Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. (1907)* au participat 336 de delegați, care reprezentau peste 147 000 de membri de partid. Dintre delegați, 105 erau bolșevici, 97 menșevici, 57 bundiști, 44 social-democrați polonezi, 29 reprezentanți ai Social-democrației din Ținutul leton, 4 „în afara fracțiunilor”. Marile centre industriale au trimis la congres reprezentanți bolșevici. V. I. Lenin a fost ales ca delegat de organizația din regiunea Kamei superioare. La congres a participat un grup compact de delegați bolșevici, în frunte cu V. I. Lenin: A. S. Bubnov,

I. F. Dubrovinski, E. M. Iaroslavski, M. N. Leadov, V. P. Noghin, M. N. Pokrovski, K. N. Samoilov, I. V. Stalin, A. M. Stopani, S. G. Şaumian, I. A. Teodorovici, M. G. Ţhakaia, K. E. Vorşilov şi alţii. La lucrările congresului a participat, cu vot consultativ, şi A. M. Gorki.

La congres, bolşevicii au fost sprijiniţi de către delegaţii Social-democraţiei din regatul Poloniei şi din Lituania şi de Social-democraţia din Ţinutul leton. Unindu-i pe baza unei platforme revoluţionare, bolşevicii şi-au asigurat majoritatea voturilor la congres şi au obţinut victoria liniei marxiste revoluţionare. În toate problemele fundamentale, congresul a adoptat rezoluţiile bolşevice. Congresul al V-lea al P.M.S.D.R. a însemnat o mare victorie a bolşevismului în mişcarea muncitorească din Rusia. În hotărârile adoptate de el s-a făcut un bilanţ al victoriei reputate de bolşevism asupra aripii oportuniste, menşevice a partidului în perioada revoluţiei burghezo-democratice. Tactica bolşevică a fost aprobată ca tactică unică pentru întregul partid. — 199.

- 92 *Bolşevicii-partiişi* — împăciuitorişti, care manifestau înclinaţii spre lichidatorism, erau conduşi de A. I. Liubimov (M. Sommer) (despre ei se vorbeşte mai pe larg în articolul lui V. I. Lenin „Despre aventurism” — volumul de faţă, p. 235—239).

Menşevicii-partiişi, în frunte cu G. V. Plehanov, în anii reacţiunii au luat poziţie împotriva lichidatorilor. Menţinându-se pe poziţiile menşevismului, plehanoviştii se pronunţau în acelaşi timp pentru păstrarea şi întărirea organizaţiei de partid ilegale şi căutau în acest scop să formeze un bloc cu bolşevicii. La sfârşitul anului 1911, Plehanov a desfăcut blocul cu bolşevicii. Sub pretext că trebuie combătut „fracţionismul” şi lichidată sciziunea din rândurile P.M.S.D.R., el a încercat să împace pe bolşevici cu oportuniştii. În 1912, plehanoviştii împreună cu trockiştii, bundiştii şi lichidatorii s-au pronunţat împotriva hotărârilor adoptate de Conferinţa de la Praga a P.M.S.D.R. — 200.

- 93 La sesiunea din decembrie a Biroului socialist internaţional (care a avut loc la Londra în zilele de 13 şi 14 decembrie 1913) a fost adoptată o rezoluţie prin care Comitetul executiv al B.S.I. era însărcinat să convoace o consfătuire a reprezentanţilor „tuturor fracţiunilor mişcării muncitoreşti din Rusia — inclusiv Polonia rusească — care au recunoscut programul partidului sau ale căror programe sînt în concordanţă cu programul social-democrat, în vederea unui schimb de păreri (Aussprache) cu privire la chestiunile ce-i despart”. Căutînd să motiveze această rezoluţie, Kautsky, în cuvîntarea sa de la 14 decembrie, a declarat că vechiul partid social-democrat din Rusia a murit. Este necesar ca, ţinîndu-se seama de năzuinţa spre unitele a muncitorilor ruşi, să se procedeze la refacerea lui. În articolul său „O rezoluţie bună şi o cuvîntare proastă”, Lenin a dezvăluit conţinutul rezoluţiei şi a apreciat cuvîntarea lui Kautsky ca monstruoasă

(vezi Opere complete, vol. 24, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 228). — 213.

- 94 Cercetările statistice ale lui I. M. Kozminîh-Lanin au atras în repetate rînduri atenția lui Lenin. Astfel, în august 1912, cu prilejul apariției unei cărți a lui Kozminîh-Lanin : „Ziua de muncă și anul de muncă în gubernia Moscova“, el a scris două recenzii : „Ziua de muncă în fabricile din gubernia Moscova“ și „Ziua de muncă și anul de muncă în gubernia Moscova“. Prima a apărut în „Pravda“, iar cea de-a doua în „Nevskaia Zvezda“, în august 1912 (vezi Opere complete, vol. 22, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 32—33, 34—43).

Datele statistice culese de Kozminîh-Lanin au fost folosite de Lenin în articolul „Limbajul cifrelor“, publicat în septembrie 1913, în ziarul „Naș Puti“, care apărea la Moscova (vezi Opere complete, vol. 23, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 457—462).

Încă în august 1912, în prima sa recenzie, Lenin scria că Kozminîh-Lanin a pregătit pentru tipar o lucrare specială cu privire la munca suplimentară în fabricile și uzinele din gubernia Moscova. Articolul de față este o recenzie a acestei lucrări, care a apărut în 1914. — 225.

- 95 La 30 martie (12 aprilie) 1914, în nr. 50 al ziarului „Puti Pravdi“ a apărut rezoluția adoptată de Congresul al IV-lea al Social-democrației din Ținutul leton cu privire la sciziunea intervenită în fracțiunea social-democrată din Duma a IV-a de stat. În această rezoluție se sublinia necesitatea unității fracțiunii social-democrate din Dumă, cu condiția să fie recunoscute programul și statutul partidului și hotărârile adoptate de el (vezi volumul de față, p. 23—28).

În legătură cu rezoluția adoptată de congresul social-democraților letoni, în același număr din „Puti Pravdi“ a apărut „O întrebare deschisă“, adresată deputaților menșevici, în legătură cu poziția lor față de principiile formulate de muncitorii letoni. Această întrebare a fost trecută sub tăcere de menșevici. Atunci, în nr. 63 din 17 aprilie 1914 al ziarului „Puti Pravdi“, fracțiunea muncitorească social-democrată din Rusia a publicat o „Scrisoare deschisă“, în care cerea deputaților menșevici să dea un răspuns clar și precis la întrebarea ce li se punea.

„Scrisoarea deschisă“ a fost urmată de un „Răspuns deschis“ al menșevicilor, care a apărut la 4 (17) mai în „Nașa Raboceaia Gazeta“ și căruia îi este consacrat articolul de față. — 229.

- 96 V. I. Lenin citează din rezoluția celei de-a V-a Conferințe generale a P.M.S.D.R. „Conferința generală a Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia (decembrie 1908)“. Editura ziarului „Proletarii“, Paris, 1909, p. 38 (vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.“, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 199). — 231.